

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ivsti Baronii Veteracastrensis SS. Th. Et I. V. D.
III[ustrissi]mo Arch[iepisco]po Moguntino à Consilijs.
Epistolarvm Sacrarvm Ad Pontificem Max. Et Amplissimos
Cardinales &c. Libri VI**

Baronius, Justus

Mogvntiae, 1605

Liber V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70614)

IVSTI BARONII
VETERACASTRENSIS
EPISTOLARVM SA-
CRARVM
LIBER V.

EPISTOLA I.

ILL^{mo} ET REV^{mo} D. CÆSARIBA-
ronio Sorano S.R.E. Cardi-
nali

IVSTVS BARONIVS VETE-
racastrensis S.

VANQVAM hoc nouo ver-
tentis anni ingressu, quem no-
bis omnibus faustum felicem-
que esse volo, læti ominis cau-
sa læta potius quàm tristitia aut
funesta scribere cupiebam Ill^{me} ac Reu^{me}
D^{ne}? tamen cum æterna illa ac mirifica cœ-
lestis prouidentia vis: cuius nutu supera,
infera, media imperuestigabili ordine ro-
tantur, funestare potius quam serenare hu-
ius anni primordia voluerit, nõ eligere ma-
teriam scribendi, sed oblatam accipere co-

Y s actus

actus sum. Erat vix recens *Archiepiscopus* hic noster *Moguntinus*, qui instar muri aenei hæreticorum in *Germania* furiosissimis conatibus obstitit, à luctu Ill^{mi} Præfulis sui *D. Wolffgangi*, piissimæ memoriæ, feliciter restauratus: cum ecce tristissimo atque insperatissimo casu, die abhinc octavo, properantibus in vindictam nostram fatis, in eandem calamitosissimam viduitatem suam relabatur, amisso optimo ac fidelissimo pastore suo *D. Iohanne Adamo*: qui febrimaligna correptus, vno octiduo decumbens, desperata medicorum, opera sanctissimis Sacramentorum pharmacis instructus constantissima fide Catholica *Aschaffenburgi* in hybernis animam Deo reddidit. Cuius obitum tãto grauius omnes hic merito ferunt, quanto erat ille Princeps ad cõtemnendas hæreticorum minas animosior, ad repurgandas Ecclesias cupidior, ad promouendam Catholicam fidem publicamq; tranquillitatem studiosior. Sed est in tanta iactura hæc vna nobis spes reliqua, Deum Opt. Max. qui nunquam Ecclesiam libidini prædæque hostium planè expositam voluit, plæclararum huiusmodi virtutum semina inter Illustres *Capituli Metropolitan*i proceres nõ parca fruge reliquisse, aliudq; nobis germen (quod ita superi bene faxint) proxima Electione, cui 13. Calend. Martij dies

dies statutus est, excitaturum, unde si non maiores, equè saltem magni ac nobiles fructus enascantur. Percrebruit & hic fama de aliorum quorundam in Germania Principum Catholicorum obitu. Sed quia illi tutò adhuc fidere non audeo, à nominibus abstinéo, donec certiora perferantur. Interea tu vale *Ill^{me} Cardinalis*, ac necessitatem tantæ Ecclesiæ, quæ reuera hic ab *Romana* proxima est, precibus Domino Deo iugiter comméda. Mogunt. 17. Cal. Februar. M. DCIV.

EPISTOLA II.

OCTAVIUS PARAVICINVS
S.R.E. Cardinalis

IVSTO BARONIO VETE-
racastrensi S.

MAGNA sanè cum voluptate ex litteris tuis accepimus, quod vir nobilis & egregius *Fridericus Husmannus* in Catholicorum castra saluus & constans aduenerit. Cuius exemplum faxit diuina bonitas vt multi sequantur. Nos certè speramus, nec virtuti ac zelo tuo hac in parte parum confidimus. Cum N. N. egimus de re tua peramanter, promittit se fore memorem, ac vt eo melius esset, peculiari ac intimo libello quodã suo rem ipsam adnotauit. Ad N. N.
vbi

vbi primum scripserimus, officium non
 pratermitteremus de quo nos admones. La-
 tamur verò maiorem in modum, quod laus
 Deo bono & honorifico loco sis, tibi que
 maiora indies optamus & precamur. Vale
 in Domino. Romæ. die XXXI. Ianuar. M.
 DCIV.

EPLSTOLA III.

ILL^{mo} AC REV^{mo} D. OCTAVIO
 Paravicino S. R. E. Cardi-
 nali

IUSTVS BARONIVS VETE-
 racastrensis S.

QVAM mirabili rerum vicissitudine hic
 aliquãdiu rotati simus, Ill^{me} & Rev^{me}
 D^{ne}: Archiepiscopo vno defuncto, altero
 electo iterum & inaugurato, nil dubito
 quin aliunde perceperis. Verum mœro-
 rem, quem alterius mors incusserat, alte-
 rius felix auspicataq; electio ita leniuit, vt
 quamuis dolenda illa maximè iactura, hac
 tamentam larga compensatione leuius fe-
 renda videatur. Renunciauit nobis 13. Ca-
 lend. Martij dies Archiepiscopum & Ele-
 ctorem Moguntinum, magnum illud Ca-
 pituli nostri sidus, D. Iohann. Schuicardum
 à Cronberg, Decanum: cuius honore ac Prin-
 cipatu

cipatu ita nunc læta est vniuersa Moguntia,
 imò vniuersa Moguntina diœcesis, vt gra-
 tulationibus ac iubilis omnes vici, omnia
 compita resonent. Nam quemadmodum
 Traiano ad Imperiũ euecto * C. Plinius ex- * In Pane
 clamat: *Non vnus Nerva iudicium illud, il- gyr. Tra-*
la electio fuit, sed qui ubiq; sunt homines, hoc ian. dicto.
idem votis expetebant, ille tantum iure Prin-
cipis occupauit, primusq; fecit, quod omnes fa-
cluri erant: id ipsum nos de hoc nostro Ele-
 cto, atq; Electoribus eius Capituli Proceri-
 b⁹ asseuerare possum⁹: nõ vnus cleri, vni-
 us Capituli iudiciũ illud, illã electionẽ fuis-
 se: sed oēs quotquot vbiq; tã amplis huius
 prouinciæ finibus continentur homines,
 hoc idem votis omnibus expetiuisse, hunc
 ipsum animis suis iam dudum tam Sacræ
 Sedi destinasse & consecrasse. *Neq; enim*
tantopere cunctis factum placeret (inquit ibi-
 dem Plinius) *nisi placuisset antequam fie-*
ret. Meus verò quis in hac liberalissimi
 Mœcenatis amplissima fortuna animus sit,
 Ill^{me} Cardinalis, verbis consequi non pos-
 sum. Vnum dicam, incedo omnibus lætiti-
 is, neque id ideò tantum, quod digna tan-
 dem vigilantissimo Præsuli merces respon-
 derit: verum multo magis, quod eum mihi
 nactus Principem videor, cuius auspicijs
 deinceps paulo suauiores ad Ecclesiam re-
 deuntibus viæ pateant, quique tam vari-
 orum

orum impedimentorum sentes humaniori
aliquantum falce auerruncet.

De rebus meis gaudeo memorem fore
optimum Mœcenatem. De *Friderico Hus-*
manno, scribet ipse breui ad vos, totamque
rerum suarum seriem quasi in tabula de-
pinget. Interea tu vale *Ill^{me} D^{ne}* meq; no-
minis tui obseruantissimum tuo Patrocinio
nunquam destitue. Mogunt. Prid. Calend.
Martij. M. DC. IV.

EPISTOLA IV.

IUSTVS BARONIVS VETE-
racastrensis

FRIDERICO HUSMANNO A
Namedei, Nobill^{mo} Viro
S. P. D.

ALIO QVANTVM mœroris, sed plus gau-
dij mihi attulerūt litteræ tuæ, *Nobilis-*
sime Friderice. Mœrorē incussit iniquissima
illa quorundam hominum aduersus caput
tuum machinatio, nulla vel minima iustitia
aut iustitiæ specie suffulta, sed omni ex par-
te liuore, odio atq; insatiabili vindictæ cu-
piditate redundans: vt quid magis doleam,
crassissimam hominum cæcitatem, an astu-
tissimam malitiam, planè mecum non dis-
cernam. Cæcias est, aduersus innocentissi-
mum virum consurgere, atque eius famam
lace-

lacerare, animum criminari, salutem conculcare. Malitia, æquissimas defensiones respuere, responsa cauillari, falsissima crimina comminisci, atque identidem in capite condemnationis collocare. Sed quid agas? hæreticorum priscus iste mos, vt nulla in re sibi magis satagendum, magis vigilandum ac tumultuandum censeant, quam in persecutione eorum, qui abiectis magistrorum suorum nugis vni constanti Catholice Ecclesie magisterio se subiiciunt, atque è dispersione ad domum paternam *S. Petri* redeunt. Sic Iudæi *S. Paulum*, Manichæi *S. Augustinum*, Pelagiani *Leporium*, Lutherani *Staphylum*, *Wicelium*, *Pistorium*, aliosq; quam plurimos sectæ suæ prudentissimos desertores tractarunt, vt nos qui recenter eorum vestigijs insistim⁹, meliorem nobis optare fortunam nec debeamus, nec possimus. Sapienter itaq; tu quidem (quod magna vicissim me voluptate perfudit) furibundos hominum conatus & patientia toleras, & prudentia declinas. Sic enim ex præcepto Domini ^a *animi nobis in patientia possidendi*, ^b *serpentina prudentia induenda*, ^c *persecutiones in magna felicitatis parte ponendæ*, ac deniq; gratiæ agendæ Deo, qui in præteritorum delictorum vindictam momentaneas seculi huius perpeffiones imponere nobis dignatur, quas ^d *S. Paulus*,

^a *Luc. 21. 19*

^b *Matth. 10. 16.*

^c *Matth. 5. 10.*

Act. 5. 41.

^d *Rom. 8. 18.*

nulla

nullo modo condignas esse ait gloria venturiani, quae revelabitur in nobis. Sed nolo nunc latissimum hunc consolandi campum ingredi, qui te ipsum satis ad tam bruta hostium tela perferenda & superanda animatum esse video. Ad litteras potius tuas redeo, quibus quod in ipso statim vestibulo tantam amoris vim & copiam profundis, ut non in numero tantum, sed capite quoque verorum amicorum me unum collocandum censeas, agnosco equidem magnae cuiusdam tuae in me benevolentiae documentum, sed cui ego vix ex voto respondere queam. Etsi enim in amore tui & cultu nemini eorum concedam, quibus te amicissimum nosti, tamen profecto isto, quo me dignaris loco, non solum me indignum, verum etiam imparum esse profiteor. Quid enim penes me est, ex quo nobilissimo & amplissimo viro dignum aliquod commodum emolumentumve protulerit queat? Sanè litteras ad Ill^{mos} Cardinales libens volensque scripsi, quisque eorum animus erga te & omnes nostri ordinis sit, verbis eorundem intelligere te volui. Sed quod inde expectandum subsidium, eorum fuit, non meum. Nuncius ego solum atque interpret necessitatis tuae: qui si huiusmodi officio fructum aliquem videar rebus tuis allaturus, velim iubeas non roges, mandes non obsecres. Suadeam
verò

verò ipse primo quoq; tempore ad urbem scribas, collaudataque summorum in te principum voluntate, si qua in re tibi vsui esse posse existimes, libere ab eis petas. Nò denegabunt tibi officium suum: ita ardent conuersorū amore, ita in eis ornandis nunquam sibi satisfacere queunt.

De ceteris rebus scribam breui certiora. De præsentī studioso, quem mihi commēdas, dignum eum iudico bonorum virorū gratia & fauore. Sed certè hic nullus iuuan- di eius locus. Intelligo potius apud te gra- tiosum esse cupere. Cui si quid mea com- mendatio afferre adiumenti potest, en de manu in manum tibi eum trado, utq; eum omnibus rebus iuues atq; ornes, oro. Pro- selytus & ipse est, purus ex impuro, Catho- licus ex hæretico, quæ illi pietas merito de- cori adiumentoque esse debet. Vale *Nobi- liss^{me} Vir*, teq; serio à me amari atq; co- li scito. Mogunt. 6. Idus Febru- ar. M. DCIV.

Z EPI-

EPISTOLA V.

ILL^{mo} ET REV^{mo} PRINCIPI
D. Iohan. Schuicardo, Electo Arch^{po}
Et Electori Mogunti-
no &c.

IVSTVS BARONIVS VETERA-
castrensis S. P. D.

Ill^{me} & Reu^{me} Princeps, D^{ne}
Clementiss^e.

ID nempe ominabar, id precabar, ac votis
omnibus desideriiisque expetebam, cum
nuper grauissimo viduitatis vulnere hanc
Archiepiscopalem Ecclesiam percussam
viderem, vt tu, qui haectenus beneficentis-
simi erga me Patroni ac Mæcenatis, imo
Dei, vt ita dicam, ac Patris munus longè cu-
mulatissime expleueras, deinceps mutato
nomine, ac demessa meritorum tuorum se-
mente, Clementissimus mihi Princeps,
Reuerendissimus Elector & Archiepisco-
pus S. Sedis *Moguntinae*, quæ non minus
post Apostolicam, quàm post Imperatori-
am in Germania prima est, renunciare &
inaugurare. Quod animi mei augurium
ac votum tam felici nuperrimæ Electionis
successu comprobatum fuisse, toto pectore
lætor & gaudeo, aded quidem, vt si me ex-
ultare potius ac tripudiare dixerò, non so-
lum

lum non mentiar, verum etiam minus dixerō. Auget siquidem hanc mentis meæ lætitiā mirum in modum, reliqui totius cleri ac populi suffragium: quos inter nemo est, honestioris saltē nominis aut famæ, quin huic Infulæ tuæ aperta etiā voce gratuletur, ac Iubilo quodam sonoro applaudat, non humanis consiliis, sed cœlesti numine Principem sibi optimum ac desideratissimum contigisse protestans. Romana vero curia atque Imperatoria aula quibus lætitiis hanc sceptrorum tuorum famam complexuræ sint, intelligere quidem mihi videor, at dicere superuacaneum iudico. Ita enim iam pridem eximiæ tuæ virtutes magnarum rerum administratione dignissimæ, passim vniuersi Imperii Ecclesiæque Proceribus innotuere, vt quem magis ad præsentis rerum motus sedandos, salutaremque ad portum sapientibus consiliis dirigendos, huic excelsæ speculæ præfectum velint, inuenturi sint neminem. Quamobrem nos, nisi in diuos cælites ingrati esse velimus, Omnipotenti Deo ante omnia maximas agere gratias debemus, qui Ecclesiæ suæ tam difficili tempore de tam optato faustoque pastore prouiderit. Postea tibi ex animo gratulari, qui nulla ambitione concordibus votis, vno pietatis virtutisq; tuæ merito in eum locum euectus es, vbi

amplissimam habiturus sis facultatem, & diuinæ gloriæ Catholicæq; Ecclesiæ quàm maxime augendæ atq; amplificandæ: & hæreseon impietatisque longè lateq; propulsandæ & extirpandæ: & animarum fallacibus hamis inescatarum liberandarum lucrificandarumque: denique de maximis humani generis vtilitatib. quàm largissimè ac prolixissimè promerendi. Quam ego actionem cum propriam istius Cathedræ, tum in primis gloriosæ & iucundæ vitæ effectricem iudico. Vt non aliena à proposito nostro illa ^a Plinii Panegyris futura sit, cum Traiano ad Imperium euecto inter cætera sic gratulatur. *Extemplo ut quisquis factus est Princeps, fama eius; incertū bona an mala, ceterū aterna est. Non ergo perpetua Principi fama, qua in vitium maneat, sed bona concupiscenda est. Ea porro non imaginibus & statuis, sed virtute ac meritis prorogatur. Quin etiam leuiora hac formam Principis figuramq;, non aurum melius vel argentum, quam fauor hominum exprimat teneatq;, quod quidem prolixè tibi cumulateq; contingit, cuius latissima facies & amabilis vultus in omnium ciuium ore, oculis, animo sedet. Sed forte libentius Episcopus Episcopum de Principatus bonis veraque gloria differentem audias. Audi igitur non Episcoporum tantum, sed & doctorum Ecclesiæ maximū, AVGVSTINVM.*^b

^a Plin. Secund. in Panegyri. Traiano dicto.

^b Lib. 5. de Civitat. Dorca. 24.

Nos

Nos inquit Christianos quondam Imperato-
 res (intellige pariter & suo modulo ceteros
 gubernationi Ecclesiæ vel Reipub præfe-
 ctos Pontifices, Patriarchas, Episcopos
 &c.) nequaquam ideo felices dicimus, quia vel
 diutius imperarunt, vel imperantes filios mor-
 te placida reliquerunt, vel hostes Reipub. do-
 muerunt, vel inimicos ciues cōtra se insurgentes
 & cauere & opprimere potuerunt. Hæc enim
 & alia huiusmodi arumose vitæ vel munera
 vel solatia, quidam etiam cultores demonio-
 rum accipere meruerunt, qui non pertinent ad
 regnum Dei, quo pertinent isti. Et hoc de mise-
 ricordia scilicet factum est, ne ab eis, qui in e-
 um crediderunt, hæc tanquam summa bona
 desiderentur. Sed felices eos dicimus, si iusta
 imperat, si inter linguas se sublimiter honorati-
 um & nimis honorabiliter salutantiū, & sibi ni-
 mis humiliter obsequētium non extollatur: si se
 homines esse meminerint: si potestatem suam ad
 Dei cultum dilatandum maiestatiq; eius fa-
 mulari faciunt: si Deum timēt, diligunt, & co-
 lunt: si plus amant regnum illud, ubi non timēt
 habere consortes: si tardius vindicant, facile i-
 gnoscunt: si eandem vindictam pro necessitate
 regendæ tuendæq; Reipub. non pro saturandis
 inimicitiarum odiis exercent: si eandem veni-
 am non ad Impunitatem iniquitatum, sed ad
 spem correctionis indulgent: si quod asperè co-
 guntur plerunq; decernere, misericordia le-
 nita-

nitate & beneficiorum largitate compensant:
 si luxuria in eis tanto castigatior, quanto potest
 esse liberior. Et si hac omnia faciant non propter
 fauorem inanis gloria, sed propter charitatem
 felicitatis aeternae: si propter peccata sua humili-
 tatis, & miserationis, & orationis sacrificium
 Deo vero immolare non negligunt Tales Chri-
 stianos Imperatores & Principes dicimus esse
 felices interim spe, donec ipsa futuros, cum id
 quod expectamus aduenerit. Hæc S. Augusti-
 nus: cuius ego verba non Parænesin tibi,
 Princeps Ill^{me} sed mihi & aliis speculum
 virtutum tuarum proponere volui: qui te
 hac regula non viuere & Imperare debere,
 sed hæctenus in tua Prælatura constanter ad-
 mirantibus omnib⁹ vixisse, ac deinceps in
 hoc longè eminentissimo folio cōstantius
 admirabiliusq; victurum & imperaturum
 firmiter confidimus & spondemus: eoque
 nomine longè impensius etiam non nobis
 solum verum vniuerso quoque Archiepi-
 scopatu Moguntino gratulamur. Si enim
 verum est, quod Salomon ait: *Verè Rex sa-
 piens, populi stabilimentum est*: si vera Plato-
 nis sententia, tantoperè à Cicerone ac Bo-
 ethio celebrata: tum deniq; beatas fore Respub.
 si aut docti & sapientes homines eas regere cœ-
 pissent, aut qui regerent, omne suum studium
 in doctrina ac sapientia collocassent: quis ne-
 get tuo longè religiosissimi ac sapientissimi Prin-

e Sap. 6. 26.
 d. Lib. 15. ad
 Quint.
 Frat. Epi. 1.
 e Lib. 1. de
 Consolat.
 Philosoph.
 Prof. 4.

Principis Imperio longè maxima felicitate omnes hosce populos *Electorales* à Deo affectos dotatosque esse? Qui prouidentissimus Deus clementer etiã faxit, auspicato sidere hosce fasces tuos capesseris, & fama rebusque gestis omnes maiores tuos non æques solum, sed & superes. Quod ut preces pro te nostræ quotidie allaborent, enixè studebimus. Tu de nobis firmam hanc sententiam menti tuæ insculpito, quo hæc tunc Sacramento ILL^{mo} Antecessori tuo adstricti fuimus, eodem etiam tibi & arctiori adstrictos fore, quasque commendatas genuimus *Spartas*, pari cura ornaturus: quin nihil vnquã ad Celsissimi nominis tui dignitatem, ad gloriæ tuæ immortalitatem, atque omnis iustæ voluntatis, qualis tua semper est, obsequium intermissuros. Vale. Morigunt. Prid. Calend. Mart. M.DCIV.

EPISTOLA VI.

IVSTVS BARONIVS VETERACASTRENSIS

VALENTINO LEVCHTIO, DOCTORI Theologo, Canonico Francofurtensi &c.

S.P.

HEV tu quid narras? Gallum illum nostrum tam prouectæ ætatis virum, tam

Z 4 matu-

2. Pet. 2.
23.

maturæ prudentiæ & doctriinæ, adeo lædè ac turpiter lapsum, imò ad pristinum volutabrum relapsum, atque ^a *instar canis vomitum resorbuisse?* Quis nostrum vnquam tantam in homine leuitatem post tam variarum tribulationum ignes suspicatus fuisset? Ego certè nunquam nisi optima quæque; nec quisquam credo hic nostrum aliter. At hoc exemplum coarguit simplicitatem nostram, crucemq; figit omnibus conuersis, ne quisquam deinceps vlla vel ope vel opera eos sit securè coadiuturus. ô rem turpissimam! Sed quæ causa homini ad tam immane scelus? Desperatio, quod nusquam videret se stabilem aut fixam sedem inuenire posse. Dolendum certè hoc, neque excusanda negligentia eorum, qui quæ possunt, huic hominum generi non præstant. Sed numquid hæc sufficiens tam fædè Apostasiæ causa? Quid si vel vitam pro fide Catholica profundere debuisset? quales Martyres multos habet Gallia, multos Anglia, multos Belgium, & fortè etiam hæc Germania nostra: qui quia norunt, ^b *incomparabiliter pulchriorem esse veritatem Catholicorum, quam Helenam Græcorum, pro ista fortius aduersus hanc Sodomam, quam pro illa mille heroes aduersus Troiam dimicauerunt.* Ast hic confessor nimium mollis tenerq;, non sâguine, nō morte, sed vna nuditate, vna fame ad

b August.
Epist. 2. ad
Hieron.

me ad tam luctuosum famæ sempiternæq;
salutis suæ iacturam se adigi patitur. ô stul-
titiâ ineluctabilem? quis mihi dabit ^c lin-
guam auream & cor ferreum, quibus ego non
carminibus sed lamentationibus sufficiam plâ-
gere extremam hominis miseriam! Quid e-
nim cōscientia eius? tacet aut reclamationem? Re-
clamare certissimum est, si vna vnquâ gut-
ta purioris fidei imbuta fuit. At nunc mole
vanissimorum præmiorum, aut saxis ma-
gnificarum pollicitationum premitur, tan-
dem tamen insurrectura, & tyrannum su-
um ad acerbissimam vindictam abreptura.
Rectè enim Pythagoras ille Samius. Κακὰ
μείζω πάσχει διὰ τῆς συνειδότῃ ὁ ἀδικῶν
βασανίζομεν, ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς
πληγαῖς μαστιγῆμεν. Vir iniquus & af-
flictus conscientia, plus mali patitur, quam ille,
qui in corpore castigatur, & flagris ceditur.
Ego interim nihil ad hominem, nec Patres
nostri, qui rectè iudicant, omnia in ista ^d a-
rundine consolidanda frustra fore. Misere-
atur eius Præpotens Deus, & si veniæ lo-
cus, in viam reducat: sin minus, misereatur
aliorum, quos hoc offendiculum non leui-
ter, vt metuo, perceller, nec parum à saluta-
ris viæ curriculo absterrebit. Mitto tibi bi-
nas ex vrbe à D. Iosepho nostro, cuius exem-
plum & mira religio magnopere hunc cō-
solari

c August.
Epist 39 ad
Licent. qua
aliàs 41.

d Matth.
11. 7.

e August.
Epist. 39. ad
Licent. qua
alias et.

solari luctum nostrum potest. Utinam utinam simili zelo omnes conuersi propositum suum persequerentur. Ille enim est Paulinus noster, ad quem ut Augustinus Licentium, ita nos leuculos istos transfugas amandare possumus. *Vade inquit in Campaniam, discite Paulinum egregium & sanctum Dei seruum, quam grandem fastum huius seculi, tanto generosiore, quanto humilioris ceruice incunctanter excusserit, ut eam subderet Christi iugo, sicut subsidit, & nunc illo moderatore itineris sui quietus & modestus exultat.* De libris a Sublindio nostro nihil dum vidi, nec audiui. Haerent vsquam aut perierunt. Electum nouum Archiepiscopum Moguntinum, certe optatum ac tanto folio dignum Principem, tibi mihiq; gratulor. Faxit Deus pedo eius diu salubriterque pascamur. Vale. Mogunt. Prid. Non Martii. M. DCIV.

EPISTOLA VII.

OCTAVIVS PARAVICINVS
S.R.E. Cardinalis
IUSTO BARONIO VETERA-
castrensi S.

Magnifice & Clarissime Domine.

TETIGERAT vos sanè manus Domini, in obitu pijssimi Præsulis vestri Moguntini

tui, sed mox pro summa clementia sua sa-
 nauit, dato altero pari virtute præclaro, ita
 ut eum plane ad cœlestem gloriam euoca-
 tum, non ereptum nobis dicere debeamus.
 Ego vero ob electionem optimam ac opta-
 tissimam eo etiam nomine non mediocri-
 ter sum lætatus, tum tua causa, tum aliorum
 ad Ecclesiam redeuntium. Nam parentem
 ac patronum qualem voluistis, nacti estis.
 De *Husmanno* quæ scripsisti pergrata, &
 speramus meliora indices. Cum N. N. de re
 tua egi, sumusque ambo in hoc intenti, ut
 æquissimo desiderio tuo satisfiat. Dedit mi-
 hi *Ill^mus Baronius* libellum à te missum, cui
 non est cur plura modo, sed felicia quęcun-
 que precor finem faciens. Romæ die 27.
 Martij M.DCIV.

EPISTOLA VIII.

IVSTVS BARONIVS VETERA-
 castrensis N. N. Sanam & constan-
 tem mentem.

ACCERI nuper tuas quasdam, amicas
 satis, sed sine die quod aiunt *et consule*.
 Quod quo consilio feceris, nondum con-
 iicio. Si festinatione, bene est, ego idem mi-
 hi interdum accidisse memini. Sed interea
 haud dubijs sermonibus percepi, te nescio
 quid remoræ & tentationum in fidei curri-
 culo

culo sustinuisse. Quod eo facilius credidi,
quia & huiusmodi aliquid litteræ tuæ, sub
verborum tamen inuolucro innuebant. Id
si est, doleo, & quanquam medicus parum
nobilis sum, præsens tamen vulneri tuo,
quam absens medicinam afferre malo. Non
equidem puto vllum tibi doctrinæ Catho-
licæ caput suspectum esse posse, qui ipse va-
ria vetustatis lectione percepisti, quàm fir-
mo censens vniuersa antiqua Ecclesia per
XV. ordine secula Catholicæ nobis fidei
societate cohæreat: quanto odio omnes ab
Romana S. Petri, tanquam noui *Aaronis* sede
diuaticantes profecuta sit: quantis laudib⁹
*S. Irenæus, Cyprianus, Ambrosius, Augusti-
nus, Hieronymus, Chrysostomus, Basilus, Gre-
gorius, &c.* Pontificem Max. tanquam cer-
tissimam in omni hærese non tempestate an-
choram extulerint, probarint, commenda-
rint: ad eò vt^a *S. Cyprianus* vno hoc com-
pèdio artificiosissimè ac felicissimè omnes
controuersias dirimi posse statuat: vt quid-
quid successorum *S. Petri* voce damnetur,
diuino oraculo damnatum statui debeat:
quidquid eorundem suffragio comprobe-
tur, de Christi ipsius mente profectum cre-
di oporteat. Respiciens scilicet *S. Martyr* ad
ea, quæ in^b Deuteronomio *Moyse*, in^c *Ma-
lachia Propheta*: in^d *Matthæo Christus*: in^e
priori ad *Timotheum Apostolus* grauissi-
mè sanctissimeque scripta reliquerunt.

^a Lib. de
nitate Ec-
cles. cap 3.

^b Deut. 17.
8. 9.

^c Malach. 2.

7.

^d Matth. 18

17.

^e 1. Tim. 3.

12 13.

Iam

Iam morum aliquod si offendiculū pas-
 fuses, cogita ^f *Iliacos intra muros peccari* & ^f *Horat lib.*
 extra: cogita & nostrates homines esse, à ^{1. Epist. 2. ad}
 quibus ² *nil humani alienum putandum sit.* ^{Loll.}
 Quid enim Christus? ^h *Supra Cathedram* ^g *Terent.*
Moyse inquit, sederunt Scribe & Pharisei. ^b *Matth. 23*
omnia ergo quaecumq; dixerint vobis, servate ^{2.}
& facite, secundum opera verò eorum nolite
facere. Dicunt enim & non faciunt. Denique
 cogita, si quis accurata velit vtrosque truti-
 na perfitare, duplo triploque melius apud
 nos viui, quam apud *Caluinianos* istos aut
Lutheranos Libertinos, qui quod in nobis
 damnant, ipsi liberius perpetrant, sine ieiu-
 nijs, sine eleemosynis, sine orationibus, si-
 ne castitate & voluntaria paupertate licen-
 tiosissimè viuētes, haud secus ac si ⁱ *Cū morte* ⁱ *Isai. 28. 35.*
foedus percussissent, & cum inferno pactum.
 Extra hæc siquid sit, quod te offendat, ego
 quidem cognoscere ex te aueo, coniectare
 vero nullo modo possū. Scribe ad nos, ve-
 ni ad nos, consule nos, non ita inopes ratio-
 num Theologos nostros inuenies, quin
 scrupulos tibi tuos leniter contusuri, & tu-
 tæ tranquillæque conscientia oleum infu-
 suri sint. Si tu quid reclamantis animi ge-
 stasti, quæso te cur non emollisti ante? Cur
 non medicis animæ tuæ aperuisti, vt in tem-
 pore vomicam tuā secarent, linirent, sana-
 rent? Nunc posteaquam te sanum exhibui-
 sti,

fti, sanus Ecclesiæ limina intrauisti, turpiter
 resilis, & non vsque quaque benè tibi esse
 quiritaris. Ó si tu cogitares, quantæ hic in-
 famiæ notam, quanti periculi aleam incur-
 reres, qui matrem tui conuersione exultan-
 tem mœrore iterum percutis, animulam
 Christo oblatam Diabolo postliminio red-
 dis, fratres sensim bono exemplo tuo cui-
 gilantes, raptim malo exemplo tuo in Le-
 thargum calamitosissimum reuocas, tibi
 deniq; ipsi secunde pœnitentiæ fores occlu-
 dis: heu heu quã tui te facti pœniteret, quã
 tæderet, quam puderet! Reuoca per Deum
 animum, calca Diabolum, subige tentatio-
 nes, magno Ecclesiæ pharmaco, quam *Ca-*
tholicam te credere, non Calvinianam, non
Lutheranam, Symbolum Apostolicum do-
cuit: aut si hæc medela infirmior, robur ad-
de ex præclarissimis S. Augustini, Cypriani
Tertulliani tractatibus, Prescriptionibus me-
is insertis. Quos ubi attentè diligenterque
legeris, iuro tibi, nisi cæcus fataliter esse
velis, haud vnum diem Calvinianum istum
funem trahere poteris.

Obijciunt quædam isti, ad quæ tu non
 satis tibi videris respondere? Quid tum? Tu
 ne putas quosuis nostrum qualuis istorum
 strophas soluere posse? Vix olim, vix hodie
 plebs Christianorum omnes *Philosophorum,*
Arianorum aculeos retundere potest: non
 aliquo

aliquo istorum robore, sed sua infirmitate,
aut parum exercitato ingenio. Sicut^k *In pugna pugilum & gladiatorum plerunque non quia fortis est, vincit quis, aut quia non potest vinci: sed quoniam ille qui victus est, nullis viribus fuit. Ad eum idem ille victor bene valentis postea comparatus, etiam superatus recedit. Non aliter hereses de quorundam infirmitatibus habent, quod valent, nihil valentes, si in bene ualentem fidem incurrant.* Ac tales quidem valentes homines, tales sublimioris eruditionis & spiritus viri nequaquam nobis desunt, qui omnes istorum, quas tu a heneas putas demonstrationes, haud secus ac telas araneorum distando quasi dissipare, concerpere, & in cineres puluereque comminuere possunt. Fac periculum mihi N. mitte aliquod huiusmodi ferreum tuorum argumentum: nisi Theologi id nostri tuo ipsi iudicio solide viriliterque confecerint, ego permitto ut quocunque te impetus rapuerit, libere eas. Aliud est, Theologiae limina quotidie terere, aliud de mense vel anno semel è longinquo fores eius salutare: alij S. Thomae nerui, alij Locorum Musculi aut Philippi stipulae sunt. Quid multa? Vnum tu forte argumentum attulisti, in quo dissoluen- do quia tardiores fuere nostri, de ceteris etiam diffusus es. Argumentum id sumptum fuit è loco Promotionis. Nonne si ve-
rum

*Tertull.
de Praeser.
cap. 3.*

rum fateri vis, acurem tetigi. At tu parum fortis miles es, qui hoc bacillo cecidisti. Primum pro studiorum tuorum ratione, non ita possunt semper nostri, ut volunt. Deinde si possint, putas ne quandoq; non magna in hominibus promouendis cautione opus esse, quorum multi ^l cum videntur stare, cadunt, multi cum videntur progredi, resiliunt. Tandem nec de te omnium dierum sol occiderat. Tene tantum stationem, quam accepisti, redi, ^m ne alium accipiat coronam tuam. Ni redieris, maculam leuitatis & perfidiae nemini inures turpiorem, quam tibi & liberis tuis, quibus nusquam nec Catholici nec haeretici plenam adhibebunt fidem. Quod ne tibi malum eueniat, Deum trinum & omnes Sanctos oro: quos Catholicae etiam Ecclesiae propitios fore, gloriamq; eius & amplitudinem ad latiores semper fines propagaturos scio, si vel tu maximè ad antiquum, quod haud spero, ingenium sis rediturus. Vale mi N. & vehementiae affecti animi ignosce, qui vbi dolet, tibi dolet, vbi exultat, tibi exultat. Vale iterum. Mo-

gunr. 3. Calend. Maij.

M. DCIV.

EPI-

2. Cor. 10. 12

m Apoc. 3.
11.

EPISTOLA IX.

ILL^{mo} ET REV^{mo} D. PHILIPPO
Electo Episcopo Wormati-
ensi

IUSTVS BARONIVS VETERA-
castrensis S.

SI tam libenter à te susceptus est Episco-
patus Wormatiensis, Ill^{me} & Rev^{me}
Princeps, quam libenter eundem ego tibi
collatum audiui, sanè in magnum vtrinque
gaudium concurrimus. Est enim ea digni-
tas tanta, vt D. Ambrosius alicubi exclamet:

^a Nihil in hoc seculo excellentius sacerdotibus, a S. Ambro-
nihil sublimius Episcopis reperiri posse. Et pau- in Pastoral-
lò ante. ^b Honor inquit, & sublimitas Episco- b ibidem.

palis nullis poterit comparationibus ad aqua-
ri. Si Regum fulgore compares, & Principum
diademati, longè erit inferius, quam si plumbi
metallum ad auri fulgorem compares. Quippe
cum videas Regum colla & Principum, sub-
mitti genibus sacerdotum, & deosculata eorum
dextra orationibus eorum se credant comuni-
ri. Sed & Apostolus huic Excellentiaè satis
luculentum præbet testimonium, cum ait:

^c Episcopatum qui desiderat, bonum opus desi- e i Tim. 3. 8.
derat. Opus ^d (inquit D. Hieronymus) non d In eundè
dignitatem, laborem nõ delicias, opus per quoa Pauli locis.

A a humi-

humilitate decreſcat, non ſaſtigio intumeſcat.
 Sed quàm longe ego te ab huiusmodi ty-
 pho alienum noui Ill^{me} D^{ne} tam dignum
 iam diu arbitratus ſum, qui & priuatis tuo-
 rum in me beneficiorum meritis, & publi-
 cis virtutum in omnes præſtantiffimarum
 ſuffragijs aſtipulantibus, ab excelsa ſupre-
 mæ prælaturæ Sede, ad celſiffimam ſupre-
 mæ gubernationis Eccleſiaſticae ſpeculam,
 inter marmoreas diuinæ domus columnas,
 & ſereniffimos Romani Imperij Principes
 eueherere & connumerarere. Vbi ſcilicet
 & digno honore coruſcates, & ampliorem
 pietatis ſapientiæq; tuæ in rebus longè ma-
 ximis exercendæ copiam obtineres. Quam
 voti mei ſummam ita feliciter nuper in te
 adimpletam fuiſſe, & gaudeo ex animo, &
 tibi toto pectore gratulor: nec tibi ſolum,
 ſed & ouibus tuis, & afflictiffimæ Eccleſiæ
 Wormatiens, quæ vt ^{lilium inter ſpinas} modo
 hac, modo illac compuncta & lacerata,
 dudum tui ſimilem Principem deſiderauit,
 qui & ſpinetis huiusmodi aculeos defrin-
 gere, & lilijs ſuis lætam pietatis auram ſuf-
 flare poſſet, non exemplis minus vber, quàm
 præſidio firmus, & doctrina fœcūdus: quam
 ego potiffimam huius Præſulatus lau-
 dem puto. Nam ^f ſicut Senatorem chlamys
 ornat, ſicut agricultura ruſticum, ſicut barba-
 riam arma, ſicut nauam nauigationis peritis
 & ſin-

o Cant. 2. 2.

f Ambros.
in Paſtoral.

Et singulos quosque opifices operis sui qualitas,
 ipsos demonstrat auctores: sic Episcopum non a-
 liter nisi Episcopalis operatio designat, ut ex
 bono opere magis quam professione noscatur
 plus meritis esse Episcopus, quam quod nomine
 vocitetur. Alioquin Ecclesia Principes, qui in
 delicijs affluunt, & inter epulas atq; lasciuias
 pudicitiam seruare se credunt, propheticus ser-
 mo describit, h quod eijciendi sint de spatiosis do-
 mibus, lautisq; conuiujs, & multo labore epu-
 lis conquisitis, & eijciendi propter malas cogi-
 tationes, & opera sua. Et si vis scire, quo eijci-
 endi sunt, Euangelium lege: in tenebras scili-
 cet exteriores, ubi erit fletus & stridor denti-
 um. An non confusio & ignominia est, Iesum
 Crucifixum, magistrum pauperum, atq; esu-
 rientem, fartis predicare corporibus? ieiunio-
 rumq; doctrinam rubentes buccas, tumentiaq;
 ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus,
 non solum sermonem eorum imitemur, sed con-
 uersationem quoque, & abstinentiam ample-
 ctamur. Hæcego tanto fidentius ad te, Illi^{me}
 & Rue^{me} Princeps, quanto sanctioribus te
 moribus vitam tuam ad hanc regulam com-
 ponere scio. Dominus Iesus te Sacro Apo-
 stolorum collegio ascriptum, indies magis
 magisque sapientia adaugeat, valetudine
 corroboret, successu firmet, omni denique
 spiritus munimine cingat, quo cõceptæ de
 te spei cumulatissime respondeas, atq; Ec-
 clesie

S. Hieron.
 in ca. 2. Me-
 chea.
 C. Ecclesia
 dist 35.
 h Michæa.
 2. 1. 2.

i Matth. 23.
 13.

clesiæ Catholicæ statum florentiorem, exulium calamitatem tolerabiliorem, famam tuam plurimis seculis diuturniorem efficias. Vale. Mogun. 16. Cal. Iunij. M. DCIV.

EPISTOLA X.

IVSTVS BARONIVS VET-
racastrensis A.S.E.H. S.P.D.

PLVRIMVM affecit *Patres* nostros tua in scribendo humanitas, gratumq; magis ipsis quàm molestum fuit, suum abs te in hoc præsertim officiorum genere desiderari studium. Optant vnicè, crebrius scribas, haustisque acidulis, quas saluberrimas tibi mecum precantur, præsens colloquere: humanissimo præsertim ac doctissimo illi *Mulhusino*, cuius genium delibasti iam olim, gustares plenius, si anchoram hic aliquandiu tuam figeres. Sed video pulsum remorum tuorum: ah non satis felicem Esto: non præternavigabis tamen, quin illa *κατάρα & πικρὴ ἰατρὰ* atque vngues ulcerum vestrorum cominus salutes, & leui velitatiuncula periclitere. Erit hoc illis longe iucundissimum, tibi vero utilissimum: quem virum doctum & prudentem imperitis nugis tamdiu adhærescere, non pauci mirantur, plures dolent. Sed quis no-
 uit,

uit, ^a quahora Patrifamiliâs novos vinea sua ^a Matth. 20
operarios aduocare libeat. Sunt intra Ecclesi-

am fortes milites: sunt extra Ecclesiam for-
tes perduelles, ne nimis cito depugnatum
fidei prælium torpidum reddat orbem, at-
que industriæ constantiæque laudem adi-
mat probatis: quos quo fine hic vel cami-
nus vel Mars intestinus exerceat, Apосто-

lus, docuit, cum ait: ^b oportet hereses esse, ut ^{b1. Cor. 11.}
qui probati sunt, manifesti fiant. Ego te mi N. ^{19.}

cum pristinis amicis, Præceptoribus & di-
scipulis meis tam longè ab hæresi abesse
cupio, quàm longè abest ^c Felix illa Roma-

na Ecclesia, ^d ad quam perfidia non potest ha-
bere accessum. ^e Huic Ecclesiæ etsi maximè ho-

diè Rainoldus vester, Pareus, Polanus, &c.

more maiorum suorum hæretico succo
suffartorum Principatum existimant dene-

gandum, illius tamen nullo modo poterunt mi-
nuere dignitatem, sed inflati spiritu superbiæ

semetipsos (nià mente desciscant) in inferna
demergent. Authores non nomino, nosti i-

psè, si Tertullianum, Cyprianum, Leonem
Magnum nosti. Nec plura addo, ne qui sa-

lutare institui, disputare videar. Tu Vale, &
nos amantes tui pari affectu comple-

ctere. Mogunt. 12. Calend. Iulij.

M.DCIV.

^c Tertull de
Præsc. c. 36.

^d Cypr. E-
pist. 45.

^e Leo Magn.
Epist. ad E-
pisc. Vien-
nens. pro-
uinc.

EPLSTOLA XI.

ILLVSTRI ET REVERENDO

D^{no} Georgio Friderico à Greiffenclaw,
Metropol^e Eccl^æ Mog^æ Præ-
posito, &c.IVSTVS BARONIVS VETE
racaſtrenſis S.P.D.

ACCÉPI munus tuum, liberale herclè
& magnificum, meaque prope perso-
na sublimius. Sed vobis scilicet magnis vi-
ris præ oculis *Magnus ille Alexander*,^a qui
amicorum cuidam *Perillo* dotem filiabus
petenti, L. talenta obtulit. Cumque is suffi-
cere X. diceret, *Tibi inquit, accipere tantum
satis est, mihi dare non item.* Perinde atq; al-
teri^b ciuitatem donans, cum is non con-
uenire humili fortunæ suæ ciuitatem re-
sponderet: *non quero inquit, quid oporteat
te accipere, sed quid deceat me dare.* Multo re-
ctius equidem & regia magnificentia sua
dignius, quàm^c *Antigonus* ille, à quo cum
Cynicus peteret talentum, respondit, plus esse
quàm *Cynicum* deceret petere: iterum repul-
sus cum peteret denarium, respondit minus es-
se, quàm quod regem deceret dare; turpissima
(inquit Seneca) cāuillatione, qua inuenit
quomodo neutrum daret. In talento *Cynicum*,
in denario regem respexit. Cum posset & dena-
rium

^a *Plutarch.*
in Apoph.

^b *Senec. lib.*
de benefio.

^c *Seneca l.*
bidem.

rium Cynico dare, & talentum tanquam rex.
 Sed ad te redeo Illustris & Reu^{de} D^{ne}, cuius
 tanto clarius erga me liberalitas emicuit,
 quanto minus à me vel verbis rogata, vel
 meritis prouocata est. Sponte mihi reserasti
 fontem benignitatis tuæ, quem citra que-
 relam clausum retinere potuisses. Ego igi-
 tur quia natura, lege, & ratione perspe-
 ctum teneo, ^d nil magis iustitiæ conuenire,
 quam suum cuiq³ reddere, meritis laudem, be-
 neficio gratiam: ^e quæ una virtus non solum
 maxima, sed etiam mater omnium virtutum
 reliquarum est: equidem nihil est quod ma-
 lim, quam huic munificentia tuæ paribus
 vel factorum vel verborum momentis re-
 spondere. At de factis quid? despondi ani-
 mum. Ecquid enim est quod reponam? Au-
 rum? Non habeo. Vniones cæлатаe aut pi-
 èta opera? non possideo. Operas vtilis? Nō
 valeo. Magnifica studiorum emblemata?
 non audeo. Hæc enim incerta, illa vi-
 ribus superiora. At de verbis, id est, agendis
 habendisue gratijs, nunquam committam,
 meum à te iure officium desiderari possit.
 Hærebit fixa menti memoria, ebuccinabit
 laudem lingua, clamabit ad superos oratio,
 quæq; me destituunt referendi vires, cæle-
 sti munere decuplo sarcientur. Vale. Mog.
 Calend. Nouemb. M.DCIV.

*d Senec. E-
 pist. 28. ad
 Lucil.
 e Cic. pro
 Cn. Plane.*

LIBRI QVINTI EPISTOLA-
 RVM FINIS.

Aa 4

IVSTI